

«Το δίκτυο NATURA 2000 στην Ελλάδα: από τη θεωρία στην πράξη»

Μαρία Μανιαδάκη,
Δικηγόρος

Συντονίστρια Παρατηρητηρίου Περιβαλλοντικού Δικαίου Δυτικής Κρήτης

09 Οκτωβρίου 2019, Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών,
Ρέθυμνο

Διάγραμμα παρουσίασης

- Πριν το συνεκτικό Δίκτυο NATURA 2000
- Το συνεκτικό Δίκτυο NATURA 2000 (Γένεση, Κατηγορίες περιοχών, Διάκριση ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος και ειδών προτεραιότητας, NATURA 2000 Map Viewer, γιατί NATURA 2000;)
- Προϋποθέσεις έγκρισης έργων σε περιοχές NATURA 2000
- Η ενσωμάτωση των Οδηγιών στην ελληνική έννομη τάξη
- Το σύστημα διαχείρισης των περιοχών NATURA 2000 στην Ελλάδα
- Το ειδικό χωροταξικό των Α.Π.Ε
- Η πρώτη καταδίκη καταδίκη της Ελλάδας για μη συμμόρφωση
- Περαιτέρω καταδίκες της Ελλάδας από το ΔΕΕ
- Η περίπτωση της *Caretta- caretta* στον Κόλπο της Κυπαρισσίας (2016)
- Εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στις περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη/ Το πρόγραμμα LIFE NATURA THEMIS
- Συμπεράσματα

Λίγο πριν το συνεκτικό Δίκτυο NATURA 2000- Η Οδηγία 79/409/ΕΟΚ

- Διατήρηση όλων των ειδών των πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των Κρατών μελών, στο οποίο εφαρμόζεται η συνθήκη (άρθρο 1)
- Εφαρμογή Οδηγίας στα πτηνά, τα αυγά, τις φωλιές και τους οικότοπούς τους (άρθρο 1)
- **Σκοπός:** η διατήρηση ή η προσαρμογή του πληθυσμού όλων των ειδών των πτηνών που αναφέρονται στο άρθρο 1 σε ένα επίπεδο που να ανταποκρίνεται ιδιαίτερα στις οικολογικές, επιστημονικές, και μορφωτικές απαιτήσεις, λαμβάνοντας, ωστόσο, υπόψη τις οικονομικές και ψυχαγωγικές απαιτήσεις.
- Δημιουργία Ζωνών Ειδικής Προστασίας (**ΖΕΠ**)

Ανάγκη για συμπλήρωση: Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ

Η γένεση του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου NATURA 2000

Γενικό σύστημα προστασίας για ορισμένα είδη χλωρίδας και πανίδας

«Συνίσταται ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών, επονομαζόμενο Natura 2000, αποτελούμενο από τους τόπους, όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων (Παράρτημα I Οδηγίας) και οικότοποι ειδών (Παράρτημα II Οδηγίας), με στόχο τη διασφάλιση της διατήρησης ή και ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών».

Κατηγορίες Περιοχών NATURA 2000

Το Δίκτυο αποτελείται από τις εξής κατηγορίες περιοχών:

- τις «**Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)**» (**Special Protection Areas - SPA**) για την **Ορνιθοπανίδα**, όπως ορίζονται στην Οδηγία 79/409/ΕΚ «για τη διατήρηση των άγριων πτηνών». Οι ΖΕΠ, μετά το χαρακτηρισμό τους από τα Κράτη Μέλη, **εντάσσονται αυτόματα στο Δίκτυο Natura 2000**
- τους «**Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)**» (**Sites of Community Importance – SCI**) όπως ορίζονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Ο τόπος, ο οποίος στη βιογεωγραφική περιοχή ή στις βιογεωγραφικές περιοχές στις οποίες ανήκει, συνεισφέρει σημαντικά στη διατήρηση ή την αποκατάσταση ενός τύπου φυσικού οικοτόπου (Παράρτημα I Οδηγίας) ή ενός είδους (Παράρτημα II Οδηγίας), σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης και ο οποίος μπορεί επιπλέον να συνεισφέρει σημαντικά στη συνοχή της «Φύσης 2000» ή/ και να συνεισφέρει σημαντικά στη συντήρηση της βιολογικής πολλαπλότητας στις συγκεκριμένες βιογεωγραφικές περιοχές. **Για την ένταξη των ΤΚΣ στο Δίκτυο Natura 2000 πραγματοποιείται επιστημονική αξιολόγηση και διαπραγμάτευση μεταξύ των Κρατών Μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής**, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των κατά οικολογική ενότητα Βιογεωγραφικών Σεμιναρίων.
- Μετά την οριστικοποίηση του καταλόγου των ΤΚΣ, τα Κράτη Μέλη υποχρεούνται να κηρύξουν τις περιοχές αυτές ως «**Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ)**» (**Special Areas of Conservation - SAC**)» το αργότερο μέσα σε μια εξαετία και να εφαρμόσουν τα μέτρα διατήρησης που απαιτούνται για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης των φυσικών οικοτόπων ή/και των πληθυσμών των ειδών για τα οποία ορίστηκε ο τόπος.

Διάκριση ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος και ειδών προτεραιότητας

- **Είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος:** τα είδη τα οποία, στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών:
 - i) **διατρέχουν κίνδυνο**, εξαιρουμένων εκείνων η περιοχή φυσικής κατανομής των οποίων εκτείνεται οριακά μόνον στο προαναφερόμενο έδαφος και τα οποία δεν διατρέχουν κίνδυνο ούτε είναι ευπρόσβλητα στην περιοχή του δυτικού παλαιοαρκτικού ή
 - ii) είναι **ευπρόσβλητα**, δηλαδή πιθανολογείται ότι στο προσεχές μέλλον ενδέχεται να περιληφθούν στην κατηγορία των ειδών που διατρέχουν κίνδυνο, εφόσον εξακολουθήσουν να υπάρχουν οι παράγοντες που δημιουργούν αυτόν τον κίνδυνο ή
 - iii) είναι **σπάνια**, δηλαδή οι πληθυσμοί τους είναι ολιγάριθμοι και μολονότι δεν διατρέχουν επί του παρόντος κίνδυνο ούτε είναι ευπρόσβλητα, υπάρχει κίνδυνος να καταστούν. Τα είδη αυτά ευρίσκονται σε γεωγραφικές περιοχές μικρές ή αραιά διασκορπισμένες σε μία μεγαλύτερη έκταση ή
 - iv) είναι **ενδημικά** και απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή, λόγω της ιδιομορφίας του οικοτόπου τους ή/και των ενδεχομένων επιπτώσεων που μπορεί να έχει η εκμετάλλευσή τους στην κατάσταση της διατήρησής τους.

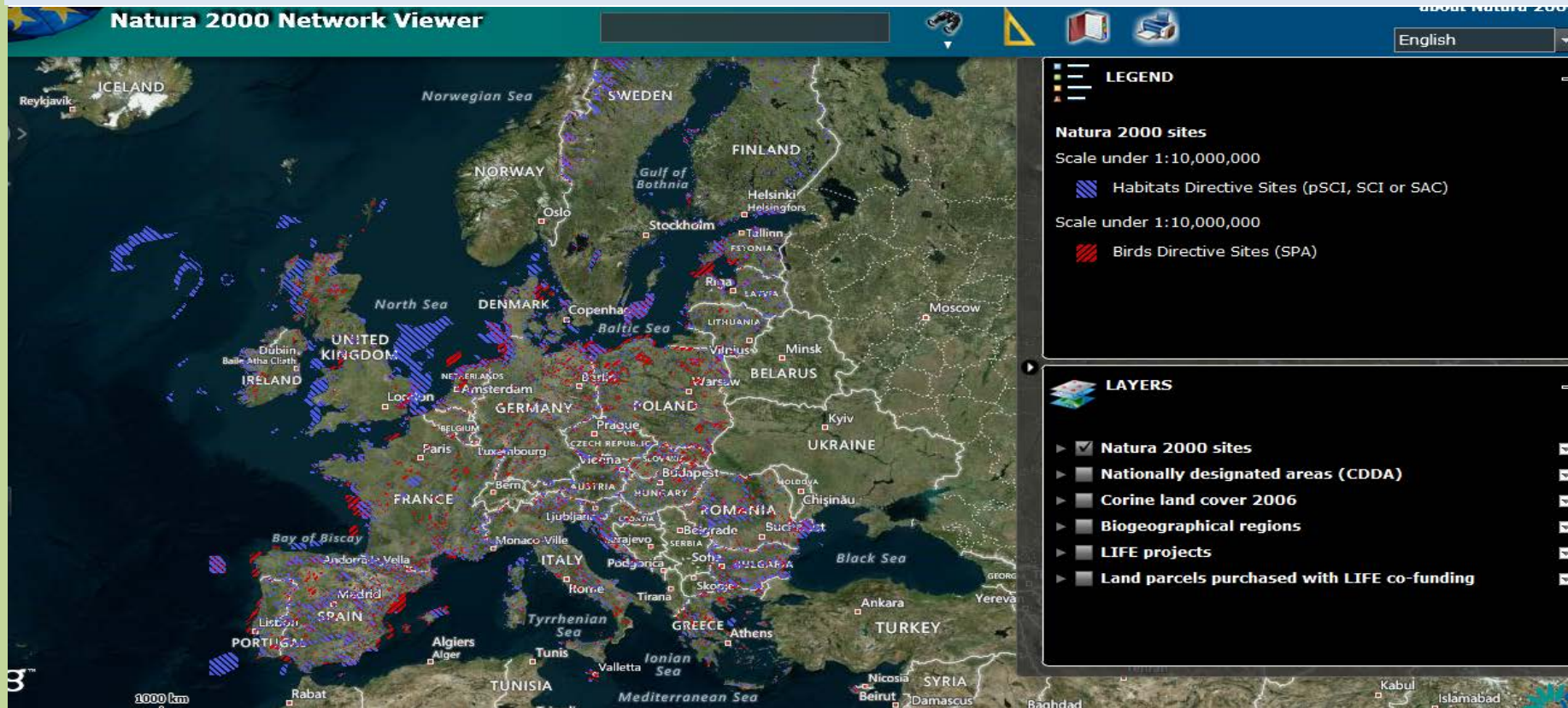
Διάκριση ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος και ειδών προτεραιότητας

- **Είδη προτεραιότητας:**

τα είδη, που αναφέρονται στο στοιχείο ζ) σημείο i) (δηλαδή όσα διατρέχουν **κίνδυνο**), για τη διατήρηση των οποίων η Κοινότητα **φέρει ιδιαίτερη ευθύνη λόγω του μεγέθους του τμήματος της περιοχής της φυσικής τους κατανομής** το οποίο περιλαμβάνεται στο αναφερόμενο στο άρθρο 2 έδαφος. Αυτά τα είδη προτεραιότητας [σημειώνονται με αστερίσκο (*)] στο παράρτημα II

Natura 2000 Map Viewer

*

* Το Natura 2000 Map Viewer λειτουργεί και ενημερώνεται με ευθύνη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος και ενδέχεται να μην περιλαμβάνει την πλέον πρόσφατη πληροφορία για το Δίκτυο Natura 2000 των κρατών – Μελών. Επιπλέον, καθώς τα όρια των περιοχών Natura 2000 προβάλλονται στο Google Earth, το οποίο έχει διαφορετικό προβολικό σύστημα από το επίσημο ελληνικό γεωδαιτικό σύστημα (ΕΓΣΑ 87), μπορεί το ελληνικό τμήμα του Δικτύου NATURA 2000 να εμφανίζεται ελαφρά μετατοπισμένο σε σχέση με την πραγματική του θέση.

Ποια η διαφορά του Δικτύου NATURA 2000 από τις λοιπές προστατευτές περιοχές; Γιατί NATURA 2000;

- Η θέσπιση μέτρων που ευνοούν τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος αποτελεί **κοινή ευθύνη όλων των κρατών μελών- προστασία βιολογικής ποικιλομορφίας**
- Αυτό ενδέχεται να προκαλέσει **υπερβολική χρηματική επιβάρυνση ορισμένων κρατών μελών** (λόγω άνιση κατανομής αυτών των οικοτόπων και ειδών ανά την Κοινότητα και λόγω του γεγονότος ότι η αρχή ο «ρυπαίνων πληρώνει» περιορισμένη μόνο εφαρμογή μπορεί να έχει στη συγκεκριμένη περίπτωση διατήρησης της φύσεως)
- Συνεισφορά με **κοινοτική συγχρηματοδότηση** εντός των ορίων των πόρων που είναι διαθέσιμοι δυνάμει των αποφάσεων της Κοινότητας
- **Ειδική διαδικασία έγκρισης έργων** σε περιοχές NATURA 2000 (άρθρο 6 παρ. 3 Οδηγίας)
- **Εθνικό σύστημα εποπτείας** της κατάστασης της διατήρησης των ειδών και των οικοτόπων (άρθρο 11 της Οδηγίας)
- **Εξαετής έκθεση** για την εφαρμογή των διατάξεων που εκδίδονται στα πλαίσια της Οδηγίας των Οικοτόπων
- Δυνατότητα επισήμανσης των ζωνών με **κοινοτικές πινακίδες**

Προϋποθέσεις έγκρισης έργων σε περιοχές NATURA 2000 (άρθρο 6 παρ. 3 Οδηγίας)

«Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεόμενο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως, ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του.

Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παρ. 4, οι αρμόδιες αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνο αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη».

ΔΗΛΑΔΗ:

1. Εάν υπάρχει βεβαιότητα ως προς την απουσία αρνητικών επιπτώσεων, το σχέδιο εγκρίνεται
2. Εάν υπάρχει αβεβαιότητα ως προς την απουσία αρνητικών επιπτώσεων:
Δέουσα εκτίμηση επιπτώσεων (Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση)
3. Απόφαση έγκρισης ή ματαίωσης του έργου

Προϋποθέσεις έγκρισης έργων σε περιοχές NATURA 2000

Αναλυτικότερα:

Τα σχετικά έργα εγκρίνονται μόνον εφόσον δεν υπάρχει εύλογη επιστημονική αμφιβολία ότι δεν θα παραβιάσουν την ακεραιότητα του συγκεκριμένου τόπου Natura 2000 (βλ. C-127/02 Waddenzee... σκέψεις 57 και 59, C-304/05 Επιτροπή κατά Ιταλίας σκέψη 69).

ΕΞΑΙΡΕΣΗ: Βάσει του άρθρου 6 παρ. 4, εάν ένα σχέδιο/έργο πρέπει να πραγματοποιηθεί για **επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος**, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, **παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων ως προς τη διατήρηση της ακεραιότητας του τόπου** στον οποίο πραγματοποιείται καθώς και **ελλείψει εναλλακτικών λύσεων**, τότε το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο **αντισταθμιστικό μέτρο** ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του δικτύου Natura 2000, και το κράτος μέλος ενημερώνει την ΕΕπ σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε.

Προϋποθέσεις έγκρισης έργων σε περιοχές NATURA 2000

Αναλυτικότερα:

- ✓ Η διαδικασία της δέουσας εκτίμησης αποτελεί βασικό εργαλείο για την αειφόρο ανάπτυξη και την προστασία της φύσης. Αποτελεί ενσάρκωση της **αρχής της προφύλαξης (άρθρο 191 ΣΛΕΕ)**. Για την εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 3 δεν απαιτείται η βεβαιότητα ότι το σχεδιαζόμενο σχέδιο ή πρόγραμμα θα επηρεάσει κατά τρόπο σημαντικό τον τόπο, αλλά αρκεί και μόνο η πιθανότητα ότι το σχέδιο ή το πρόγραμμα θα έχουν τέτοιο αποτέλεσμα.
- ✓ Πρέπει να καταστεί σαφές ότι η διαδικασία δέουσας εκτίμησης είναι διακριτή από τη διαδικασία της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων έργων, δραστηριοτήτων και σχεδίων ή προγραμμάτων, της οποίας μπορεί να αποτελεί διακριτό μέρος καθώς εξυπηρετεί διαφορετικό σκοπό, και δεν δύναται σε καμία περίπτωση να αντικατασταθεί από αυτή. Τα αποτελέσματα της δέουσας εκτίμησης είναι δεσμευτικά, και πρέπει να είναι διακριτά από εκείνα της μελέτης.
- ✓ **Ο όρος «σχέδιο» έχει επίσης, για τους σκοπούς του άρθρου 6 παράγραφος 3, δυνητικά πολύ ευρεία σημασία.** Σχετικά παραδείγματα μπορούν να περιλαμβάνουν σχέδια χρήσης γης ή χωροταξικά σχέδια, σχέδια δικτύου μεταφορών, ενεργειακά σχέδια, σχέδια διαχείρισης αποβλήτων, σχέδια διαχείρισης υδάτων ή σχέδια δασικής διαχείρισης (βλ. C-441/17, σκέψεις 122-124).

Η ενσωμάτωση των Οδηγιών στην ελληνική έννομη τάξη

- Η καταγραφή των τόπων που πληρούν τα κριτήρια της παρουσίας τύπων οικοτόπων και οικοτόπων ειδών της Οδηγίας 92/43/ΕΚ στη χώρα μας (296 περιοχές – «Επιστημονικός Κατάλογος»), έγινε από ομάδα περίπου 100 επιστημόνων που συστήθηκε ειδικά για το σκοπό αυτό στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος LIFE (1994-1996) με τίτλο «Καταγραφή, Αναγνώριση, Εκτίμηση και Χαρτογράφηση των Τύπων Οικοτόπων και των Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας της Ελλάδας (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ)». Στον «Επιστημονικό Κατάλογο» εντάχθηκε το σύνολο σχεδόν των μέχρι τότε προστατευόμενων περιοχών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- Η Ελλάδα είχε χαρακτηρίσει **μέχρι το τέλος του 2017, 202 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) και 241 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)**. Οι δύο κατάλογοι περιοχών παρουσιάζουν μεταξύ τους επικαλύψεις όσον αφορά τις εκτάσεις τους.
- Ο κατάλογος των Ελληνικών Ζωνών Ειδικής Προστασίας δημοσιεύτηκε στο [ΦΕΚ 1495/Β/06.09.2010](#) (Η.Π 37338/1807/Ε.103) ως παράρτημα στη νέα ενσωμάτωση της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ (η οποία κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ).
- 239 Ελληνικοί Τόποι Κοινοτικής Σημασίας χαρακτηρίστηκαν ως **Ειδικές Ζώνες Διατήρησης** με τον Ν.3937/2011 ([ΦΕΚ60/Α/31-3-2011](#)).

Η ενσωμάτωση των Οδηγιών στην ελληνική έννομη τάξη

- Με την ΚΥΑ 50743/11-12-2017 (ΦΕΚ 4432/Β/15.12.2017) αναθεωρήθηκε ο εθνικός κατάλογος περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 και εντάχθηκαν 32 νέες περιοχές στο δίκτυο, ενώ επεκτάθηκαν 63 υφιστάμενες. Οι νέες αυτές εκτάσεις αφορούν σχεδόν εξολοκλήρου τον θαλάσσιο χώρο και θεσπίζονται για την προστασία των θαλασσοπούλιων, της Μεσογειακής Φώκιας, της Θαλάσσιας Χελώνας και των κητωδών. Πλέον οι θαλάσσιες περιοχές Natura καλύπτουν το 22% της θαλάσσιας έκτασης της χώρας.

Η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ περί της διατηρήσεως των άγριων πτηνών (κατάργηση της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ)

Η Ελλάδα φιλοξενεί μεγάλη βιοποικιλότητα άγριων πτηνών (περί τα 442 είδη), μικρή ωστόσο σε πληθυσμιακούς δείκτες λόγω της περιορισμένης έκτασης της χώρας και του κατακερματισμού των βιοτόπων. Η χώρα αποτελεί επίσης μία από τις σημαντικότερες μεταναστευτικές οδούς των πτηνών, στο ταξίδι τους από τον βορρά προς τον νότο και αντίστροφα.

Η Οδηγία 2009/147/ΕΚ ενσωματώθηκε στην εθνική έννομη τάξη με τις ακόλουθες ΚΥΑ:

- α) ΚΥΑ Η.Π. 37338/1807/Ε.103/01.09.2010 (ΦΕΚ 1495/Β/06.09.2010) «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων/ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, «Περί διατηρήσεως των άγριων πτηνών», του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979, όπως κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ», και
- β) ΚΥΑ Η.Π. 8353/276/Ε103/17-2-2012 (ΦΕΚ 415/Β/23.02.2012) «Τροποποίηση και συμπλήρωση της υπ' αριθ. 37338/1807/2010 κοινής υπουργικής απόφασης «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων/ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ...» (Β' 1495), σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 4 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των άγριων πτηνών» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979, όπως κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ».

Η ενσωμάτωση της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με τις ακόλουθες ΚΥΑ:

- ΚΥΑ 33318/3028/11.12.1998 (ΦΕΚ 1289/Β/28.12.1998) «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας», και
- ΚΥΑ Η.Π. 14849/853/Ε103/04.04.2008 (ΦΕΚ 645/Β/11.04.2008) «Τροποποίηση των υπ' αριθμ. 33318/3028/1998 κοινών υπουργικών αποφάσεων (Β' 1289) και υπ' αριθμ. 29459/1510/2005 κοινών υπουργικών αποφάσεων (Β' 992), σε συμμόρφωση με διατάξεις της Οδηγίας 2006/105 του Συμβουλίου της 20ης Νοεμβρίου 2006 της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Η ενσωμάτωση της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας

- Με το άρθρο 10 του Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ Α 209/21.09.2011) ρυθμίστηκε ειδικότερα η διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης για έργα και δραστηριότητες σε περιοχές που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000

Ελλείψει σχετικής ειδικής πρόβλεψης:

A) Για έργα κατηγορίας A (A1- A2) υποβάλλεται, ως τμήμα της ΜΠΕ, ειδική οικολογική αξιολόγηση στην αρμόδια κατά περίπτωση υπηρεσία

(*Στην υποκατηγορία A1 κατατάσσονται τα έργα και οι δραστηριότητες που ενδέχεται να προκαλέσουν πολύ σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, ενώ στην υποκατηγορία A2 κατατάσσονται τα έργα και οι δραστηριότητες που ενδέχεται να προκαλέσουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον)

B) Για έργα κατηγορίας B υποβάλλεται ειδική οικολογική αξιολόγηση στην αρμόδια υπηρεσία Περιβάλλοντος της Περιφέρειας (βλ. και Προδιαγραφές της ΕΟΑ, ΥΑ 2983/1952/ ΦΕΚ Β΄ 2436/27-9-2013, αξιολόγηση από Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού- ΔΙ.ΠΕ.ΧΩ.Σ της οικείας Περιφέρειας)

(*Η κατηγορία B περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες που χαρακτηρίζονται από τοπικές και μη σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον)

Το σύστημα διαχείρισης των περιοχών NATURA 2000 στην Ελλάδα

Το σύστημα διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα (ν. 1650/1986, ν. 3937/2011, ν. 4519/2018)

- ✓ Σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 5 ν. 1650/1986 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 ν. 3937/2011, για τις ως άνω προστατευόμενες περιοχές καταρτίζονται σχέδια διαχείρισης, με τα οποία, στο πλαίσιο των όρων και προϋποθέσεων που τίθενται στις πράξεις χαρακτηρισμού:
 - (α) καθορίζονται τα αναγκαία μέτρα οργάνωσης και λειτουργίας για τη διατήρηση των αντικειμένων που προστατεύονται,
 - (β) εξειδικεύονται οι όροι και περιορισμοί άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων και
 - (γ) προσδιορίζονται αναλυτικά οι κατευθύνσεις και οι προτεραιότητες για την υλοποίηση έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία, διαχείριση και αποκατάσταση των αντικειμένων που προστατεύονται κατά περίπτωση. Τα σχέδια διαχείρισης συνοδεύονται από σχέδια δράσης, στα οποία εξειδικεύονται τα αναγκαία μέτρα, δράσεις, έργα και προγράμματα, οι φάσεις, το κόστος, οι πηγές και οι φορείς χρηματοδότησής τους, καθώς και το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσής τους και οι φορείς εφαρμογής του

Το σύστημα διαχείρισης των περιοχών NATURA 2000 στην Ελλάδα

- ✓ Η σημερινή κατάσταση σχετικά με το καθεστώς διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών ρυθμίζεται από τον ν. 4519/2018 «Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 25/Α/20.02.2018). Σύμφωνα με το άρθρο 1, οι Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών είναι κοινωφελή, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) που εποπτεύονται από το ΥΠΕΝ και έχουν ως σκοπό τη διοίκηση και διαχείριση των περιοχών των άρθρων 18, 19 και 21 του ν. 1650/1986 (Α' 160).

Το ειδικό χωροταξικό των Α.Π.Ε

ΑΠΟΦ 498//2008 (ΑΠΟΦ 49828 ΦΕΚ Β 2464 2008): Ειδικό πλαίσιο χωροταξ.σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

Αποκλείεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός:

των οικοτόπων προτεραιότητας περιοχών της Επικράτειας που έχουν ενταχθεί ως τόποι κοινοτικής σημασίας στο δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 σύμφωνα με την απόφαση 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ L 259 της 21.9.2006, σ. 1).

Επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) της ορνιθοπανίδας και των Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά (Σ.Π.Π.) της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ ύστερα από την απαιτούμενη κατά το άρθρο 10 του ν. 4014/2011 Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ) και βάσει των σχετικών διατάξεων της υπουργικής απόφασης οικ. 170225/2014 (Β`135) και της υπουργικής απόφασης 52983/1952/2013 (Β` 2436) για τα έργα των κατηγοριών Α` και Β` του ν. 4014/ 2011, αντίστοιχα. Οι ειδικότερες προϋποθέσεις και περιορισμοί για την υλοποίηση των ανωτέρω αιολικών εγκαταστάσεων καθορίζονται στην οικεία απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για τα έργα κατηγορίας Α` του ν. 4014/2011, ή στην απόφαση έγκρισης της ΕΟΑ για τα έργα κατηγορίας Β` του ίδιου νόμου.»

Η πρώτη καταδίκη της Ελλάδας για μη συμμόρφωση με τις επιταγές του δικτύου NATURA 2000

- C-329/1996

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ελληνικής Δημοκρατίας- Παράβαση Κράτους μέλους

Η Ελληνική Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας εντός της ταχθείσης προθεσμίας (2 έτη) τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες προς συμμόρφωση με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21^{ης} Μαΐου 1992, σχετικά με τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 23 της Οδηγίας αυτής.

Περαιτέρω καταδίκες της Ελλάδας από το ΔΕΕ

- **Υπόθεση C-103/00:** Έλλειψη προστασίας Caretta- Caretta στη Ζάκυνθο
- **Υπόθεση C-166/04:** Έλλειψη προστασίας ΖΕΠ Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου
- **Υπόθεση C-518/04:** Μη λήψη μέτρων για προστασία οχιάς Μήλου
- **Υπόθεση C-293/07:** Έλλειψη προστασίας των ΖΕΠ
- **Υπόθεση C-600/12:** Ανανέωση άδειας λειτουργίας ΧΥΤΑ Ζακύνθου κατά παράβαση της διαδικασίας του άρθρου 6 παρ. 3- Caretta- Caretta- Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου
- **Υπόθεση C-504/2014:** Έλλειψη προστασίας Caretta Caretta εντός της ζώνης της Κυπαρισσίας

Η περίπτωση της Caretta-caretta στον Κόλπο της Κυπαρισσίας (δημοσίευση απόφασης το 2016)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας:

2010: Η Επιτροπή ζητά από την Ελληνική Δημοκρατία **πληροφορίες** για τον τρόπο που εφαρμόζεται η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ στη ζώνη των θινών της Κυπαρισσίας

2011: Με βάση τις παρασχεθείσες πληροφορίες η Επιτροπή κρίνει ότι η Ελλάδα έχει **παραβεί** τις υποχρεώσεις της- **αποστολή προειδοποιητικής επιστολής**

2012: Επίσκεψη υπαλλήλων Επιτροπής, **έκδοση αιτιολογημένης γνώμης-κλήση Ελλάδας με προσθεσμία προς συμμόρφωση**

2014: Μη ικανοποιητικές απαντήσεις Ελλάδας- **προσφυγή Επιτροπής ενώπιον του ΔΕΕ**

2016: Έκδοση **καταδικαστικής απόφασης ΔΕΕ: C-504/2016**

Η περίπτωση της Caretta- Caretta στον Κόλπο της Κυπαρισσίας (2016)

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΔΕΚΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ:

1. Ανοχή κατασκευής αυθαίρετων οικιών, χρήση οικιών άνευ επαρκούς ρύθμισης, ανοχή έναρξης εργασιών αυθαίρετης κατασκευής οικιών, έγκριση κατασκευής οικιών
2. Ανοχή δημιουργίας υποδομών προσβάσεως στην παραλία (διάνοιξη οδών- ασφαλτόστρωση υφιστάμενων προσβάσεων και οδών)
3. Μη λήψη μέτρων για τήρηση της απαγορεύσεως του ελεύθερου κάμπινγκ
4. Μη λήψη μέτρων περιορισμού της λειτουργίας των μπαρ
5. Μη λήψη μέτρων για μείωση κινητού εξοπλισμού και διαφόρων εγκαταστάσεων στις παραλίες
6. Έγκριση κατασκευής εξέδρας ξενοδοχείου για άτομα με ειδικές ανάγκες χωρίς εξέταση εναλλακτικών λύσεων
7. Μη λήψη αναγκαίων μέτρων για επαρκή περιορισμό φωτορύπανσης
8. Μη λήψη αναγκαίων μέτρων για επαρκή περιορισμό αλιευτικής δραστηριότητας
9. Μη θέσπιση πλήρους, συνεκτικού και αυστηρού νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου για την προστασία της Caretta- caretta στη ζώνη της Κυπαρισσίας

Η περίπτωση της Caretta- Caretta στον Κόλπο της Κυπαρισσίας (2016)

ΑΞΙΟΛΟΓΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ:

1. *«Το κράτος μέλος παρέλειψε να εγκαθιδρύσει κατάλληλο καθεστώς προστασίας και δεν μερίμνησε για την τήρηση αυτής της απαγορεύσεως κατασκευής, με αποτέλεσμα την πραγματοποίηση εργασιών ανεξέλεγκτων και άνευ σχεδιασμού»*
2. *«Παρά την επιβολή προστίμων και την αποκατάσταση που απαίτησαν οι ελληνικές αρχές, οι οδοί παρέμειναν ανοικτές... Οι οδοί είναι ανοικτές παρά τις ασκηθείσες ποινικές διώξεις και τις διάφορες εκκρεμείς ένδικες διαδικασίες»*
3. *«Μη έχοντας λάβει προσωρινά μέτρα για την προστασία της ζώνης αυτής έως ότου περατωθούν οι ένδικες διαδικασίες η Ελληνική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει»*
4. *«Υποχρέωση των κρατών μελών όχι μόνο να θεσπίσουν ένα πλήρες νομικό πλαίσιο, αλλά και να εφαρμόσουν συναφώς συγκεκριμένα και ειδικά μέτρα προστασίας».*
5. *«Ένα τέτοιο καθεστώς προστασίας δεν είναι δυνατόν να συνίσταται σε ένα αποσπασματικό σύνολο μεμονωμένων μέτρων που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος εν γένει»*

Εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στις περιοχές του δικτύου NATURA 2000 στην Κρήτη/ Το πρόγραμμα LIFE NATURA THEMIS

LIFE14 GIE/GR/000026

«Πρώθηση της ευαισθητοποίησης για την άσκηση δίωξης για εγκλήματα κατά της άγριας ζωής και την ανάδειξη της περιβαλλοντικής ευθύνης για την αντιμετώπιση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας σε περιοχές του Δικτύου Natura 2000 στην Κρήτη»
[Ακρωνύμιο: LIFE Natura Themis]

«LIFE Natura Themis: Ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα LIFE για το περιβαλλοντικό έγκλημα στην Κρήτη»

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Πρόγραμμα LIFE 2014 «Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση» (Environmental Governance & Information)

- **Συντονιστής Δικαιούχος:** Πανεπιστήμιο Κρήτης – Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (ΜΦΙΚ), <http://www.nhmc.uoc.gr/el>
- **Συνδικαιούχος / Εταίρος 1:** Δικηγορικός Σύλλογος Χανίων (ΔΣΧ) <http://www.dschania.org/>
- **Συνδικαιούχος / Εταίρος 2:** Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ), <http://eepf.gr/el>
- **Συνδικαιούχος / Εταίρος 3:** ΥΠΕΝ – Συντονιστικό Γραφείο Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών (ΣΥΓΑΠΕΖ)
- **Συνδικαιούχος / Εταίρος 4:** Δικηγορικός Σύλλογος Ηρακλείου (ΔΣΗ) <http://www.dsh.gr/>
- **Διάρκεια:** 01/10/2015 – 30/09/2020 (5 έτη)

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής /EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαιούχων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

Αντικείμενο του έργου

Καταγραφή και χαρτογράφηση της περιβαλλοντικής παραβατικότητας στην Κρήτη.

Ενημέρωση και ενεργοποίηση των κοινωνικών εταίρων στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή της Οδηγίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη (Οδηγία 2004/35/ΕΚ, Ελλάδα: ΠΔ 148/2009) για την αποκατάσταση ζημιών έναντι της βιοποικιλότητας.

Ανάδειξη του θέματος της περιβαλλοντικής ευθύνης, της πρόληψης και μείωσης της περιβαλλοντικής αυθαιρεσίας, μέσω της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών και των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων.

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαιούχων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

Βασικές Δράσεις

- Καταγραφή προϋπάρχουσας κατάστασης
- Δύο Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικού Δικαίου (Ηράκλειο & Χανιά)
- Συγκέντρωση, καταγραφή και επεξεργασία στοιχείων για τις τελούμενες περιβαλλοντικές παραβάσεις στην Κρήτη. Ανάρτηση και δημοσιοποίηση αποτελεσμάτων στον γεωπληροφορικό χάρτη του έργου.

Έρευνα-Μελέτη

- Εκπαιδευτικά Σεμινάρια
- Εθνικά/Διεθνή Συνέδρια
- Εφαρμογή για έξυπνες συσκευές (APP)

Εκπαίδευση-Ενημέρωση Κοινωνικών Εταίρων

- Ημερίδες
- Εκδηλώσεις ενημέρωσης
- Συνεργασία με ΜΜΕ (άρθρα, συνεντεύξεις, Δελτία Τύπου)
- Έντυπο/Ηλεκτρονικό ενημερωτικό υλικό
- Εφαρμογή για έξυπνες συσκευές (APP)

Ενημέρωση-Ευαισθητοποίηση Ομάδων Στόχου

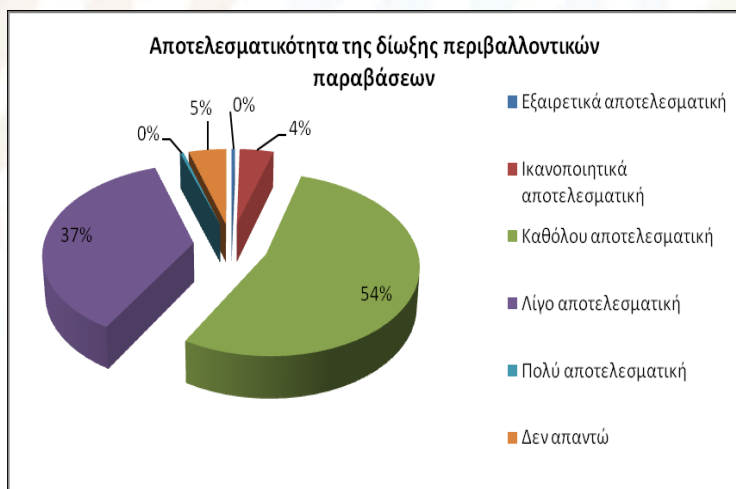
- Συναντήσεις Δικτύωσης
- Συνεργασία με άλλα έργα
- Συνεργασία με αρμόδιες Υπηρεσίες & φορείς
- Προτάσεις βελτίωσης εφαρμογής της Περιβαλλοντικής Ευθύνης
- Μεταφορά τεχνογνωσίας/εμπειρίας

Συνεργασία-Δικτύωση-Ανταλλαγή Εμπειρίας

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαιούχων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

Η έρευνα με ερωτηματολόγια του LIFE NATURA THEMIS (έλαβαν μέρος συνολικά 3131 άνθρωποι σχετιζόμενοι με το περιβαλλοντικό έγκλημα από 10 διαφορετικές ομάδες- στόχους)

Right and
Liability
for the
Environment
THEMIS

The LIFE14/GIE/GR/000026 project is funded at a percentage of 60% from the LIFE financial instrument "Environmental Governance & Information" of the European Commission, while a part of the Associated Beneficiaries own funds was covered by the Greek Green Fund.

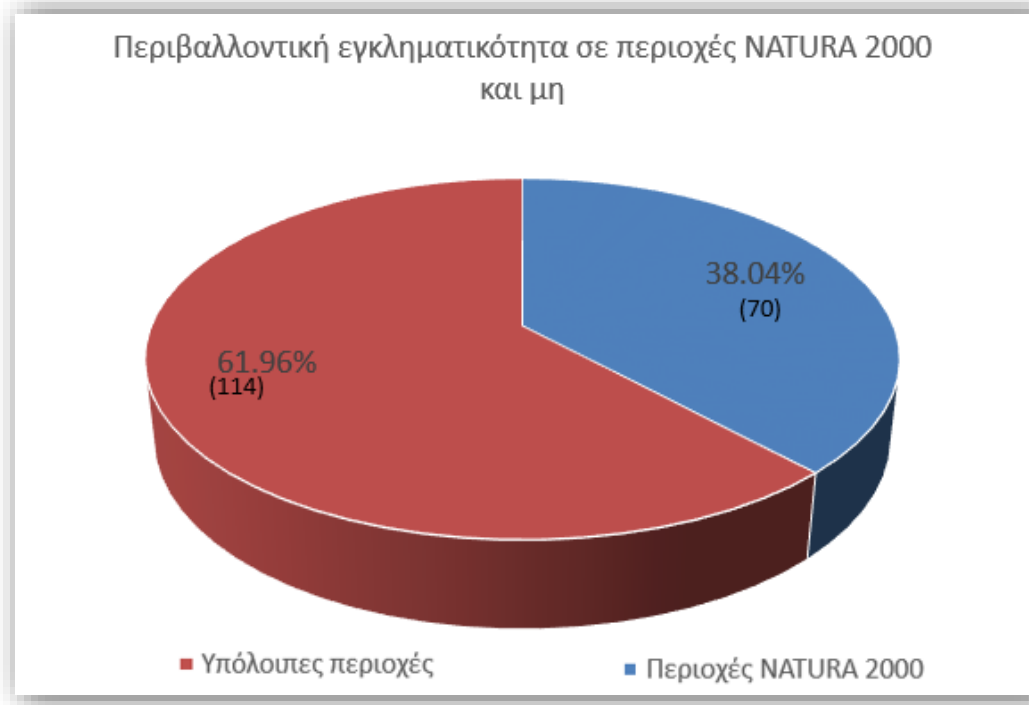
Τα Παρατηρητήρια Περιβαλλοντικού Δικαίου στην Κρήτη

Το έργο LIFE14 GIE/GR/000026 χρηματοδοτείται σε ποσοστό 60% από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE "Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση & Πληροφόρηση" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής/EASME, ενώ μέρος της ίδιας συμμετοχής των Συνδικαιούχων του έργου καλύφθηκε από το Πράσινο Ταμείο.

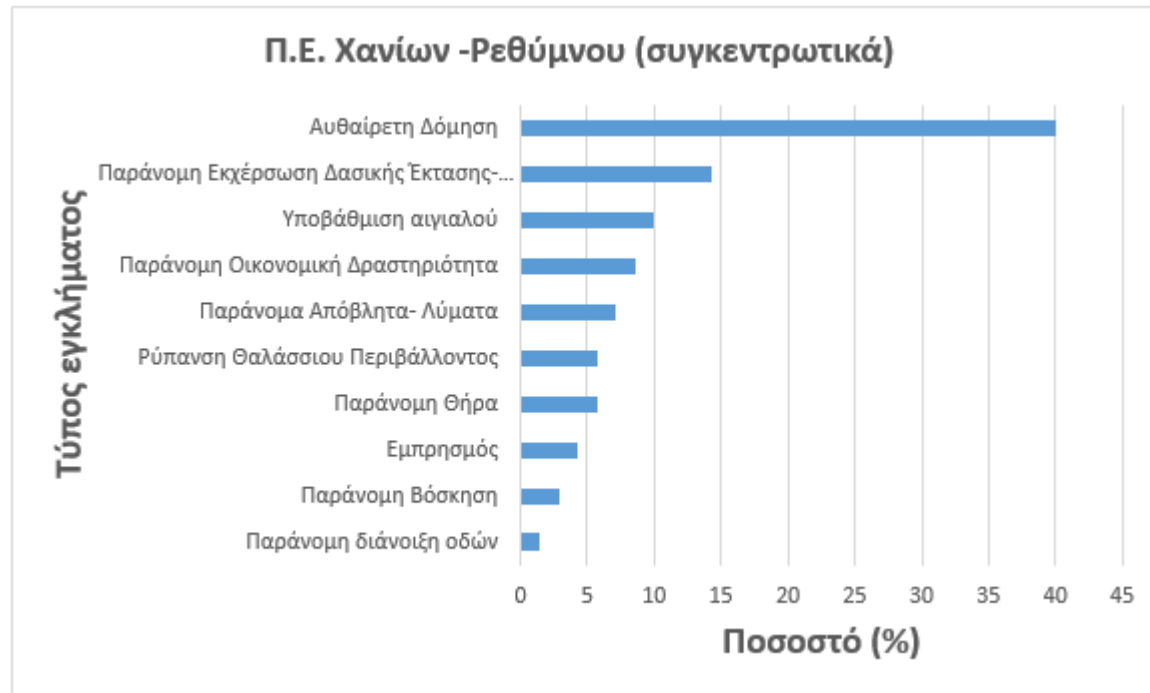

Μερικά αποτελέσματα της έρευνας του Παρατηρηρίου στη Δυτική Κρήτη

Οι διαχειριστές των περιοχών NATURA 2000 δεν έχουν αντιληφθεί ακόμη τη σημασία τους!!

Μερικά αποτελέσματα της έρευνας του Παρατηρηρίου στη Δυτική Κρήτη

Η συχνότητα των περιβαλλοντικών εγκλημάτων
σε περιοχές NATURA 2000
ανάλογα με την τυπολογία τους

Μακρύς ακόμα ο δρόμος για τη συμμόρφωση της χώρας μας με τις απαιτήσεις του δικτύου NATURA 2000...

Ιούλιος 2019: Νέα παραπομπή της Ελλάδας στο ΔΕΕ!

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αν και η Ελλάδα έχει ορίσει ειδικές ζώνες διατήρησης για την προστασία των φυσικών οικοτόπων και των ειδών που περιλαμβάνονται στο δίκτυο Natura 2000, **δεν έχει καθορίσει τους αναγκαίους στόχους διατήρησης** και μέτρα που να ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των τύπων φυσικών οικοτόπων και των ειδών που ζουν σε όλους αυτούς τους τόπους.

Και οι εκκρεμότητες δεν τελειώνουν στην νέα παραπομπή:

Πολλά έργα εγκρίνονται ΧΩΡΙΣ να προηγηθεί ΔΕΟΥΣΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗ. Δηλαδή π.χ σε οικοδομικές άδειες εκτός σχεδίου σε περιοχές NATURA 2000, για ομπρελοκαθίσματα σε παραλίες NATURA 2000, για άδειες beach bar σε περιοχές NATURA 2000 κλπ δεν γίνεται ΔΕΟΥΣΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗ, παρόλο η πιθανότητα σημαντικών επιπτώσεων αυτών των έργων σε έναν τόπο Natura 2000 είναι σαφής και άμεση!

Συμπεράσματα

ΔΥΣΧΕΡΕΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΤΙΚΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000

λόγω:

- της δυσκολίας εξειδικεύσεως των εννοιών που περιέχονται στις Οδηγίες (π.χ ακεραιότητα του τόπου, στόχοι διατήρησης κλπ)
- των πολλαπλών νομοθετημάτων ενσωμάτωσης στο εθνικό δίκαιο των σχετικών Οδηγιών
- του ελλείμματος της δημόσιας διοίκησης και δικαιοσύνης για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας
- της ανεξέλεγκτης αγοραποίησης του χώρου

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

1. Βαθιά διεπιστημονική προσέγγιση του θέματος
2. Κωδικοποίηση σχετικής νομοθεσίας
3. Εκσυγχρονισμός διοίκησης και δικαιοσύνης με στόχο την πραγματική εφαρμογή της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας
4. Περισσότερη ενημέρωση περί του προστατευτέου αντικειμένου κάθε περιοχής NATURA 2000- Διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης
5. Επιτυχημένος συγκερασμός της προστασίας του περιβάλλοντος και της οικονομικής ανάπτυξης

**Ευχαριστώ πολύ
για την προσοχή σας!**

Μαρία Μανιαδάκη

E-mail: observatorywestcrete@gmail.com